

- organizational structures that ensure the functioning and development of a unique information space, namely: the collection, processing, storage, dissemination, retrieval and transfer of information;
- means of information interaction of citizens and organizations providing them with access to information resources on the basis of relevant information technologies - software and organizational-regulatory documents.

The Unique Information-Educational Space of the Lyceum consists of 9 functional modules covering all facets of school life: the module of planning and management of the educational institution with the help of NetШкола Ukraine system; module of technical support; module of providing educational process; module for providing students with creative research activity; module of providing the Lyceum structural units; module of information support; module of external relations; module of providing educational process; module of educational-methodical provision of lyceum.

Keywords: common information space; information resources; the structure of informational space; functional module.

УДК 372.83

Ю. М. Косенко

kosenko75@gmail.com

ORCID ID 0000-0003-2723-2031

РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ З ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ ДО 1991 РОКУ

Косенко Ю. М. Розвиток правової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні з початку ХХ століття до 1991 року.

У статті досліджено процес розвитку шкільної правової освіти дітей з порушеннями інтелекту з початку ХХ століття до моменту виходу України зі складу Радянського Союзу, вивчено змістове наповнення правознавчих курсів допоміжних шкіл, досліджено процес реформування шкільних предметів цього профілю, зміну методологічних, ідеологічних та організаційно-дидактичних підходів у навчанні школярів цим предметам.

Наголошено на важливості шкільних предметів «Конституція СРСР і УРСР», «Бесіди про наше радянське суспільство», «Радянське суспільство», «Основи радянської держави і права» (які викладалися учням допоміжних шкіл УРСР у різний часовий проміжок) у соціальній інтеграції старшокласників з порушеннями інтелектуального розвитку.

Підкреслено важливість шкільних правознавчих курсів, які попри велику заідеологізованість, сприяли розвитку пізнавальної активності, формували правову культуру дітей з порушеннями інтелекту, сприяли розвитку інтересу та мотивації до вивчення зазначених предметів та забезпечували усвідомлення морально-етичних категорій.

Ключові слова: розвиток правової освіти, діти з порушеннями інтелектуального розвитку, початок ХХ століття – 1991 рік.

Косенко Ю. Н. Развитие правового образования детей с нарушениями интеллектуального развития в Украине с начала ХХ века до 1991 года.

В статье исследован процесс развития школьного правового образования детей с нарушениями интеллекта с начала ХХ века до момента выхода Украины из состава Советского Союза, изучено содержательное наполнение правоведческих курсов вспомогательных школ, исследован процесс реформирования школьных предметов этого профиля, изменение методологических, идеологических и организационно-дидактических подходов в обучении школьников этим предметам.

Подчеркнута важность школьных предметов «Конституция СССР и УССР», «Беседы о нашем советском обществе», «Советское общество», «Основа советского государства и права» (которые преподавались ученикам вспомогательных школ УССР в разный временной промежуток) в социальной интеграции старшеклассников с нарушениями интеллектуального развития.

Подчеркнута важность школьных правоведческих курсов, несмотря на большую заидеологизированность, они способствовали развитию познавательной активности, формировали правовую культуру детей с нарушениями интеллекта, способствовали развитию интереса и мотивации к изучению указанных предметов и обеспечивали осознание морально-этических категорий.

Ключевые слова: развитие правового образования, дети с нарушениями интеллектуального развития, начало ХХ века – 1991 год.

Постановка проблеми. Реформування сучасної системи освіти в Україні спрямоване на розроблення дієвих технологій, методів, засобів, потенціалу та ресурсів розвитку, становлення інформаційної та правової держави. Недостатня правова обізнаність школярів із порушеннями

інтелектуального розвитку досить часто є причиною порушень їхніх основних прав і свобод у повсякденному житті, серйозною перешкодою в соціальній інтеграції та адаптації.

Правова освіта – необхідний елемент правової культури, умова правової вихованості дітей з порушеннями інтелектуального розвитку. Система правової освіти учнів цієї категорії повинна бути безперервною, починаючи з її елементів у закладах дошкільної освіти, продовжуючи у спеціальних навчальних закладах чи інклюзивних класах загальноосвітніх шкіл й тривати протягом всього життя.

Знання своїх прав і обов'язків, найбільш важливих положень Конституції України та законів, їх дотримання особами з порушеннями інтелекту є однією з умов формування в Україні демократичних засад життєдіяльності. У новітній період розвитку нашої держави, проблема формування правової культури в учнів зазначеної категорії ще тривалий час буде актуальною. Вивчення питань еволюції правової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку сприятиме розбудові сучасної системи формування елементарних правових знань у таких школярів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему правової освіти досліджувало багато вітчизняних науковців, зокрема, Т. Андріяш, К. Баханов, О. Пометун, О. Томаченко, І. Смагін, Г. Фрейман та інші, які розробили методологію й організаційно-методичні засади викладання правознавства в школах України; Б. Андрусин, Ю. Алексеєв, А. Боровик, І. Гейко, М. Головка, А. Гуз, Н. Гупан, В. Даниленко, А. Киричук, О. Крапанева, В. Курило, В. Луговий, В. Майборода, О. Наровлянський, Т. Ремех, Л. Рябовол, Ю. Шемшученко та інші присвятили свої дослідження питанням еволюції правової освіти в Україні, розкрили основні положення теорії і методики навчання правознавства у загальноосвітніх школах.

У галузі спеціальної педагогіки дослідження проводили С. Бородуліна, А. Гришко, Г. Запрягаєв, О. Ляшенко, Л. Сабліна, А. Раку, А. Селецький, О. Северов, В. Синьов та інші. Науковці прийшли до висновку, що діти з порушеннями інтелектуального розвитку мають недостатні знання з основ права, у них спостерігається слабка сформованість навичок правомірної поведінки, невміння застосовувати наявні знання в нових ситуаціях. Значна частина науковців відмічає наявність у школярів з порушеннями інтелектуального розвитку індивідуальних відмінностей в знаннях основ соціально-нормативної поведінки та їх дотриманні.

Мета статті полягає у висвітленні процесу становлення й розвитку правової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні з початку ХХ століття до 1991 року.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правова освіта – це структурний компонент освіти в Україні, процес набуття правових

знань, навичок і вмій, формування поваги до права, закону, прав та свобод людини, відповідних правових орієнтацій та оцінок, правових поведінкових установок та мотивів правомірної поведінки тощо [1].

Формування елементарних правових знань і соціально-нормативної поведінки у дітей з порушеннями інтелектуального розвитку на території України, традиційно, відбувалося в родинях. Систематичний та корекційно спрямований характер, цей процес набув на початку ХХ століття, з моменту утворення навчальних закладів та класів для зазначеної категорії осіб. У цей час в Україні виникає Лікарняно-педагогічний інститут для розумово недорозвинених, відсталих і нервових дітей (Київ, 1904 р.), допоміжний клас при Пушкінському міському училищі (Харків, 1911 р.) та інші. У них, окрім уроків, корекційних занять і фізичних вправ, формувалися знання в дітей про правила поведінки в навчальному закладі та суспільних місцях, правила спілкування з однолітками та дорослими, дотримання учнівських обов'язків.

Більшовицький переворот 1917 року ліквідував існуючу систему допоміжного навчання осіб із порушеннями інтелектуального розвитку. З 1918 року радянська влада організовує для цієї категорії дітей спеціальні школи. У цей час в Україні не було єдиних навчальних планів і програм для дітей з порушеннями інтелекту, не вистачало кваліфікованих дефектологів, тому в багатьох спеціальних навчальних закладах користувалися програмами трудових шкіл I ступеня. Необхідно зазначити, що окремого правознавчого курсу в цих закладах не було. Для знайомства дітей з порушеннями інтелектуального розвитку з елементами права, було впроваджено декілька нових предметів – «Країнознавство» та «Суспільствознавство». У рамках цих предметів передбачалися бесіди про Батьківщину з вивченням окремих відомостей про культуру, політичну економію, правознавство, етнографію тощо. Відповідно до програм цих курсів пропонувалися нові завдання: показати учням закономірності соціалістичної революції, бажання жити народу в нових умовах, переконати дітей в утвердженні справедливого суспільно-правового ладу в державі тощо [1].

В Україні в 1924-1925 роках була впроваджена комплексна система навчання, яка складалася з двох концентрів: першого – 1-4 класи (початкова школа), другого – 5-7 класи. За даними Т. Теремецької, саме під час навчання у другому концентрі діти вивчали основи суспільствознавства, політекономії, Конституції СРСР і політграмоти.

Варто зауважити, що окремий курс з основ правознавства для дітей з порушеннями інтелекту було впроваджено в допоміжних школах після прийняття нової Конституції Радянського Союзу у 1936 році. За розпорядженням Раднаркому СРСР від 1 лютого 1937 року, викладання

нової суспільствознавчої дисципліни «Конституція СРСР» (пізніше «Конституція СРСР і УРСР») розпочалося в 7 класі вже з 1937-1938 навчального року. Цей курс забезпечував знайомство дітей із положеннями Основного Закону та загальними поняттями про державу, право, законодавство СРСР і УРСР, основні права й обов'язки радянських громадян. На його вивчення відводилася 1 година в тиждень.

Аналіз програми курсу «Конституція СРСР» свідчить про його ідеологізацію, адже у поставлених завданнях значилося розкриття принципів суспільного, економічного і політичного ладу СРСР на конкретних прикладах із оточуючої дійсності; розкриття величі досягнень соціалістичного ладу Радянського Союзу в порівнянні з дореволюційною Росією та сучасним капіталістичним світом; виховання в учнів любові та відданості Батьківщині, патріотизму та любові до влади та її керівників і ворожості до ворогів СРСР; виховання із учнів з порушеннями інтелекту свідомих громадян СРСР, готових виконати доручену їм роботу [1].

З метою більш чіткого врахування специфіки корекційно-розвивальних завдань спеціальних навчальних закладів у 1940 році були розроблені навчальні плани для допоміжних шкіл УРСР з українською та російською мовами навчання. Концепція побудови навчального плану передбачала формування в учнів з порушеннями інтелекту початкових класів уявлень про правила поведінки вдома, у школі, на вулиці, громадських місцях, виробництві, про соціальні обов'язки (допомога батькам, літнім людям, маленьким діткам), про мораль та кримінальну відповідальність (осуд та покарання за крадіжки, бійки тощо).

Відповідно до тогочасної освітньої концепції в учнів початкової ланки формувалася психологічна готовність до самостійного усвідомлення навчального матеріалу з курсу «Конституція СРСР і УРСР». За новим навчальним планом цей курс вивчався старшокласниками лише в 7 класі. Його навантаження складало дві години на тиждень [5].

У повоєнні роки на формування змісту шкільного правознавства впливали постанови ЦК ВКП(б) та уряду Радянського Союзу, які вимагали підвищення ідейного рівня партійної роботи в школах та покращення викладання курсу «Конституція СРСР». У 1960 році Міністерство освіти РСФСР оголосило конкурс на кращий підручник з історії СРСР для 4-10 класів. Серед інших конкурсних робіт було представлено й підручник Т. Голубевої та Л. Геллерштейна «Оповідання з історії СРСР для 4 класу». Ця книга у допоміжних школах використовувалася в якості підручника для навчального предмету «Історія СРСР» у 6-8 класах, а також частково могла бути

застосована при вивченні курсу «Конституція СРСР та УРСР». У цьому підручнику був розміщений параграф «Основной Закон нашої країни». Необхідно підкреслити, що в УРСР того часу спеціально розроблених чи адаптованих друкованих джерел для навчання основам правознавства дітей з порушеннями інтелектуального розвитку не було.

У 1964-1966 роках в СРСР була проведена освітня реформа – школи переходили на 11-річний термін навчання. Декілька років учні навчалися за перехідними планами, а з 1966-1967 навчального року були введені постійні, типові навчальні плани для всього СРСР. На основі них були розроблені і затверджені Міністерством освіти УРСР навчальні плани, за якими відбулася зміна в структурі шкільного правознавства.

За новими програмами, навчальний предмет «Конституція СРСР і УРСР» був ліквідований. Замість нього було впроваджено у 7-му класі курс «Бесіди про наше радянське суспільство», завданням якого було формування в учнів початкових уявлень про світ, розвиток суспільства, радянське право, переваги соціалістичного ладу над капіталістичним тощо.

Починаючи з 1970 року, шкільний правознавчий курс змінив декілька разів свою назву, спочатку на «Радянське суспільство», а з 1975 року на «Основи радянської держави і права», який викладався вже у 8 класах. З 1987 року курс «Основи радянської держави і права» почали викладати в 9 класах. Д. Кумков свідчить, що цей навчальний курс сприяв підготовці учнів до самостійного життя та мав профілактичне значення з попередження правопорушень неповнолітніми.

Авторський колектив під керівництвом П. Гурєва розробив посібник з ідентичною назвою. Після прийняття у 1977 році Конституції СРСР та відповідно в 1978 році Конституції УРСР, було внесено зміни до змісту посібника, у якому значна частина обсягу навчального матеріалу присвячувалася проблемам конституційного права. Зазначений посібник міг використовуватися у допоміжних школах, але вчителі повинні були спрощувати навчальний матеріал, значно зменшувати обсяги навчальних текстів, проводити значну словникову роботу, пояснювати найбільш важливі уривки законів та враховувати пізнавальні можливості школярів з порушеннями інтелектуального розвитку.

У кінці 70-х років ХХ століття окремий правознавчий курс у допоміжній школі був ліквідований, а матеріал відповідного змісту було внесено до курсу «Історія СРСР» у 9 класі. Основи правових знань діти з порушеннями інтелекту отримували вивчаючи розділ «Наша Радянська держава. Права і обов'язки радянських громадян». На вивчення цього розділу в курсі історії СРСР відводилося 32 години.

Учні знайомилися з основними положеннями Конституції СРСР, державним устроєм Радянського Союзу, основними правами й обов'язками радянських громадян, елементами трудового, адміністративного та кримінального законодавства.

У цей час проблему правового навчання і виховання старшокласників з порушеннями інтелекту досліджував Б. Пузанов. Його науковий експеримент був спрямований на визначення рівня правової свідомості у школярів цієї категорії. Автор зазначав, що 14-15 річні особи з порушеннями інтелекту в результаті опанування матеріалу правознавчого змісту володіють певним запасом відповідних знань. На думку вченого, певний вплив на формування елементарної правової свідомості у дітей цієї категорії мають засоби масової інформації (радіо, телебачення, преса), популярна юридична література, сім'я, друзі, суспільство. Результати експерименту Б. Пузанова свідчать про те, що запас правових знань у дітей носить випадковий, безсистемний характер. При оцінці певної ситуації у старшокласників з порушеннями інтелекту домінує зовнішня фабула над внутрішньою морально-етичною основою події. У конкретних ситуаціях діти неадекватно застосовували вже існуючі правові знання (до спеціально організованого вивчення основ правознавства), а рішення, прийняті у попередніх конкретних ситуаціях, механічно переносилися ними на наступні.

Для успішного формування правових знань, науковець пропонував поєднувати цілеспрямоване навчання основам правознавства (навіть у межах невеликого розділу у курсі історії) із виховною роботою у школі та соціально-нормативним вихованням у сім'ї. На думку Б. Пузанова, поєднання цих чинників носить позитивний вплив на морально-етичне виховання школярів з порушеннями інтелекту.

У 1981 році навчальна програма з історії для допоміжних шкіл була перевидана з незначними змінами. У розділ «Наша Радянська держава. Права і обов'язки радянських громадян» курсу «Історія СРСР» у 9 класі було додано нові теми «Охорона природи – всенародна справа», «Профспілкова організація та її роль у охороні прав неповнолітніх», «Відповідальність громадян за порушення радянських законів, норм і правил соціалістичного життя».

У 80-х роках минулого століття проблему підвищення якості засвоєння правових понять дітьми з порушеннями інтелекту продовжував вивчати Б. Пузанов, який стверджував, що правові поняття мають найбільш високий рівень узагальнення і лише 20 % учнів здатні усвідомити їх.

Результати його досліджень свідчать, що використання правових уявлень і понять учнями, які стихійно сформовані на основі засобів

масової інформації, носять переважно випадковий, безсистемний характер. Оцінка власних чи будь-яких інших вчинків, як правило, неадекватна. Причиною цьому науковець вбачає складність пошуку дітьми з порушеннями інтелекту причинно-наслідкових відношень. Учням набагато легше виокремити зовнішні, менш суттєві ознаки дії. Саме на цю проблему звертав увагу вчений і пропонував більше часу відводити на визначення причинно-наслідкових залежностей між суспільними процесами і явищами, на усвідомлення морально-етичних категорій під час вивчення елементів адміністративного та кримінального законодавства у межах розділу «Наша Радянська держава. Права та обов'язки радянських громадян» [4].

Б. Пузанов пропонував сприяти не лише накопиченню певної суми правових знань у старшокласників, а й цілеспрямовано формувати у них знання-переконання, які визначають правову свідомість індивіда та соціальні норми його поведінки. Вчений розробив змістове наповнення правового навчання для старших (8-9) класів допоміжної школи, що дозволило б комплексно та раціонально у цьому аспекті використовувати уроки історії у допоміжній школі. Дослідник пропонував поєднувати шкільні (уроки історії) та позашкільні (робота піонерської організації, робота школи з сім'єю, контакти з позашкільними закладами та громадськими організаціями) форми роботи з метою закріплення отриманих правових знань та профілактики правопорушень, що у значній мірі сприятиме успішній соціальній адаптації випускників допоміжних закладів освіти.

У 1987 році І. Єременком було розроблено навчальну програму з історії СРСР для допоміжної школи з диференційованим навчанням для 7-9 класів. Програма була написана на українській мові й орієнтована на допоміжні школи УРСР. У 9-му класі в розділі «Наша Радянська Батьківщина. Права і обов'язки радянських громадян» (28 годин), учням І відділення було запропоновано до вивчення такі теми, як «Піклування Радянської держави про всебічний розвиток особистості» та «Політичні свободи громадян СРСР».

Варто зауважити, що розроблена радянськими дослідниками система формування елементарних правових знань у школярів з порушеннями інтелектуального розвитку у рамках курсу історії збереглася в Україні до 2016 року, до того часу, коли розділ «Основи правових знань» не диференціювався у окремий курс в 10 класі спеціальних навчальних закладів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, розвиток правової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в Україні з початку ХХ століття до 1991 року пройшов складний та довготривалий шлях, від формування соціально-нормативної поведінки та усвідомлення дітьми необхідності їх

дотримання вдома в дореволюційний період до знайомства з основними правами й свободами людини й громадянина за Конституцією та найбільш важливими статтями кримінального, цивільного й трудового права в спеціальних навчальних закладах у рамках окремих шкільних курсів «Конституція СРСР і УРСР», «Бесіди про наше радянське суспільство», «Радянське суспільство», «Основи радянської держави і права» та розділу «Наша Радянська держава. Права і обов'язки радянських громадян» курсу «Історія СРСР» у 9 класі.

Перспективою подальших досліджень є вивчення еволюції шкільної правової освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку, її змісту, методів навчання після проголошення Україною незалежності.

Список використаних джерел

1. Косенко Ю. М. Становлення та розвиток спеціальної методики навчання історії (друга половина XIX – початок XXI століть) : монографія. Чернівці: Букрек, 2016. – 216 с.

2. Ляшенко О. О. Щодо питання про експериментальну програму до курсу «Основи правових знань» в допоміжній школі. *Актуальні питання корекційної освіти. Педагогічні науки. Збірник наукових праць*. 2011. Вип. 2. С. 136–144.

3. Лапшин В. А., Пузанов Б. П. Особенности усвоения исторического и обществоведческого материала учащимися VI–VIII классов вспомогательной школы. *Дефектология*. 1986. № 1. С. 52–57.

4. Рябовол Л. Т. Система навчання правознавства учнів основної і старшої школи : монографія. Кіровоград: Полімед-Сервіс, 2015 – 360 с.

5. Супрун М. О. Корекційне навчання учнів допоміжних закладів освіти: витоки, становлення та розвиток (друга половина XIX – перша половина XX ст.) : монографія. Київ: Видавництво Паливода А. В., 2005. – 328 с.

References

1. Kosenko, Yu. M. (2016) Stanovlennia ta rozvytok spetsialnoi metodyky navchannia istorii (druha polovyna XX – pochatok XXI stolit) : monohrafiia [Formation and development of a special methodology for teaching history (second half of the nineteenth - early twentieth centuries): monograph]. Chernivtsi: Bukrek [in Ukrainian].

2. Ljashenko, O. O. (2011) Shhodo pytannja pro eksperymental'nu programu do kursu «Osnovy pravovyh znan'» v dopomizhnij shkoli [On the subject of an experimental program in the course «Fundamentals of Legal Knowledge» in an auxiliary school]. *Aktual'ni pytannja korekciynoi osvity. Pedagogichni nauky. Zbirnyk naukovykh prac'*, 2, 136–144 [in Ukrainian].

3. Lapshyn V. A., Puzanov B. P. (1986) Osobennosti usvoenyja ystorycheskogo y obshhestvovedcheskogo materyala uchashhymysja VI–VIII

klassov vspomogatel'noj shkoli [Features of the assimilation of historical and social science material by students of grades VI – VIII of the auxiliary school]. *Defektologija*, 1, 52–57 [in USSR].

4. Rjabovol L. T. (2015) *Systema navchannja pravoznavstva uchniv osnovnoi' i starshoi' shkoly : monografija* [The system of teaching jurisprudence for elementary and high school students: monograph]. Kirovograd: Polimed-Servis [in Ukrainian].

5. Suprun M. O. (2005) *Korekcijne navchannja uchniv dopomizhnyh zakladiv osvity: vytoky, stanovlennja ta rozvytok (druga polovyna XIX – persha polovyna XX st.) : monografija* [Correctional training of students in auxiliary educational institutions: origins, formation and development (second half of XIX - first half of XX century): monograph]. Kyi'v: Vydavnytstvo Palyvoda A. V. [in Ukrainian].

Kosenko Yu. M. Development of Legal Education of Children with Intellectual Development Disorders in Ukraine from the Beginning of the Twentieth Century to 1991.

In the article the process of development of school legal education of children with intellectual disabilities from the beginning of the twentieth century to the moment of Ukraine's withdrawal from the Soviet Union is investigated, the substantive filling of law courses of auxiliary schools is studied, the process of reforming school subjects of this profile, the change of methodological, ideological and organizational sub-methods in teaching students these subjects.

The first attempts at forming elementary legal knowledge and socio-normative behavior in children with intellectual disabilities in families and a few special educational institutions and support classes for students with intellectual disabilities are described.

The first steps of the Soviet power in the formation of the state system of special education are described, in the framework of which elementary legal knowledge of children of this category was organized within the subjects of «Country Studies» and «Social Studies».

The Importance was noted of school subjects «Constitution of the USSR and the USSR», «Conversations about our Soviet society», «Soviet society», «Fundamentals of the Soviet state and law» (taught to students of auxiliary schools of the USSR in different time intervals) in the social integration of high school students with intellectual disabilities.

B. Puzanov's contribution to legal education and upbringing of high school students with intellectual disabilities is highlighted, the positive influence of the scientist's recommendations in the formation of legal knowledge and culture in children with intellectual disabilities is emphasized, namely the combination of purposeful teaching in the basics of law (even within a small section) with educational work in school and social and

normative education in the family. According to B. Puzanov, media (radio, television, press), popular legal literature, family, friends, society, etc. are of great importance in the formation of elementary legal consciousness in children of this category.

The importance of school law courses, which in spite of their high ideological content, emphasized the development of cognitive activity, formed the legal culture of children with intellectual disabilities, promoted the interest and motivation to study these subjects and provided awareness of moral and ethical categories.

Key words: development of legal education, children with intellectual disabilities, beginning of XX century - 1991.

УДК 37:82:81'373.45

О. В. Малихін

malykhinalex1972@gmail.com

ORCID ID <http://orcid.org/0000-0001-6042-6298>

Г. Ю. Дзюбенко

halynka1989@meta.ua

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-0649-178X>

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕРЕКЛАДАЧІВ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Малихін О. В., Дзюбенко Г. Ю. Професійна підготовка майбутніх перекладачів як психолого-педагогічна проблема. У статті уточнено сутність поняття «професійна підготовка майбутніх перекладачів», здійснено порівняльний аналіз програм підготовки майбутніх перекладачів за освітнім ступенем «Бакалавр» п'яти закладів вищої освіти України. Професійна підготовка майбутніх перекладачів розглядається як процес і результат здобуття необхідної системи спеціальних знань, професійно значущих умінь і навичок, що сприяє забезпеченню високого рівня перекладацької діяльності. Встановлено, що заклади вищої освіти України зорієнтовані на підготовку багатопрофільного фахівця з перекладу, що у подальшому зумовлює потребу досконалого вивчення тієї специфіки перекладацької діяльності, яку має здійснювати перекладач на робочому місці.